

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 23 maja 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, sprawy ze skargi H. P., z udziałem Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Ł., Gminy Ł., S. P. vel P., R. A., (...) Sp. z o.o. w Ł., Z. K., I. K., A. G., R. D. (1), A. H. (1) i A. H. (2) o wznowienie postępowania w sprawie V Ns I 2618/59, zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 14 grudnia 1959 roku o stwierdzenie nabycia prawa własności w drodze przedawnienia (zasiedzenia) postanowił:

1. uwzględnić skargę H. P. o wznowienie postępowania w sprawie V Ns I 2618/58;
2. uchylić postanowienie byłego Sądu Powiatowego dla m. Łodzi w Ł. z dnia 14 grudnia 1959 roku, wydane w sprawie V Ns I 2618/59 w zakresie stwierdzenia nabycia przez Skarb Państwa własności udziałów S. E. (1) i H., małżonków P. w nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), o powierzchni 920,30 mkw, oznaczonej numerem hipotecznym nr 630 C repertorium hipotecznego nr (...), obecnie KW nr 905, wynoszących 1/6 (jedną szóstą) część i wnioszek w tym zakresie oddalić;
3. ustalić, że skarżący i uczestnicy ponoszą we własnym zakresie koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił, że dla nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) / R. 5 prowadzona była dawna księga wieczysta Rep. hip. (...). (...) Jako właściciele ujawnieni w niej byli: R. z G. H. w 1/6 części, R. i E.-R. małżonkowie P. w 3/6 częściach, S. - E. i H. małżonkowie P. w 1/6 części i L. P. w 1/6 części.

Wnioskiem z dnia 13 czerwca 1945 roku H. G. vel G. wystąpiła o wprowadzenie jej w posiadanie 1/6 części nieruchomości, stanowiącej współwłasność małżonków P., wywodząc swoje prawa jako siostra H. P., zamordowanej w czasie wojny przez Niemców. Postanowieniem z dnia 30 czerwca 1945 roku Sąd Grodzki w Ł. w sprawie o sygn. akt C 2377/45 wprowadził H. G. vel G. w posiadanie nieruchomości oznaczonej hipotecznym numerem 630 C, rep. hip. Nr (...), położonej w Ł. przy ul. (...).

Na wniosek z dnia 3 sierpnia 1947 roku Wydział Hipoteczny Sądu Okręgowego w Łodzi założył księgę wieczystą KW (...), jako ciąg dalszy księgi wieczystej Rep. hip. (...).

Wnioskiem z dnia 10 października 1959 roku Skarb Państwa - Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi - Wydział Finansowy wystąpił o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości opuszczonej, wskazując że w związku z wojną rozpoczętą w dniu 1 września 1939 roku R. H., R. i E. R. małż. P., S. E. (2) i H., małż. P. oraz L. P. utracili posiadanie nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), oznaczonej w księgach wieczystych Sądu Powiatowego dla m. Łodzi Wydział VI Ksiąg Publicznych hip.Nr 630 c, Rep. hip. Nr (...), obecnie KW nr 905, o powierzchni 920,30 mkw. W uzasadnieniu wnioskodawca podał, że przedmiotowa nieruchomość jest majątkiem opuszczonym w rozumieniu art.1 dekretu z dnia 8 marca 1946 roku o majątkach opuszczonych i ponemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87) i znajduje się w zarządzie M.Z.B.M. (...)C.. Z dniem 31 grudnia 1959 roku upłynął 10 letni termin przewidziany w art. 34 ust. 1 lit. A i lit. B in fine dekretu, który nie został przerwany przez złożenie wniosku o przywrócenie ich posiadania w trybie art. 19 bądź 20 dekretu, ani przez skierowanie wniosku właściciela majątku do organu likwidacyjnego (finansowego) o jego wydanie albo wytoczenie powództwa sądowego. Na tej podstawie Wydział Finansowy Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi wystąpił o stwierdzenie nabycia własności przedmiotowej nieruchomości przez zasiedzenie (przemilczenie).

Do wniosku zostały załączone:

- zaświadczenie Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych Ł.-C. z dnia 29 września 1959 roku, wskazujące że nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) znajduje się w administracji tutejszego przedsiębiorstwa, dawniej Zarządu (...) w Ł. od 1945 r.,

- pismo Dzielnicowej Rady Narodowej Ł.-C. Oddziału (...) z dnia 1 września 1959 roku stwierdzające, że podatki od nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) od dnia 1 stycznia 1954 roku uiszcza Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Ł.-C., natomiast od 1945 do 31 grudnia 1953 roku opłacał (...) Miejskich w Ł.,

- 6 informacji adresowych wydanych w dniu 4 września 1959 roku przez K. Milicji (...) wskazujące, że S. E. P. (1), L. P., H. P., E. P. (2), R. P. i R. H. nie figurują w kartotece Ewidencji Ludności Miasta Ł.,

- zaświadczenie z Sądu Powiatowego dla m. Łodzi, Wydziału VI Ksiąg Publicznych wydane w dniu 24 sierpnia 1959 roku, wskazujące, że R. H. w 1/6 części, R. i E. R. małż. P. w 3/6 częściach, S. E. (2) i H., małż. P. w 1/6 części oraz L. P. w 1/6 części są właścicielami nieruchomości położonej w Ł. przy zbiegu ulic (...) N 1 i R. N. 5, zawierającej powierzchni 920,30 mtr kw, oznaczonej hipotecznym numerem 630c, Repertorium hipotecznego Nr (...), obecnie Kw.Nr 905. Podstawę wpisu prawa stanowiły decyzje Wydziału Hipotecznego z dnia 1 maja 1931 roku i 2 marca 1938 roku.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 1960 roku Sąd, na zasadzie art. 13 § 2 kodeksu postępowania niespornego, ustanowił kuratora dla nieznanych z miejsca pobytu R. H., R. i E. R. małż. P., S. E. (1) i H. małż. P. oraz L. P. w osobie J. K.. Na rozprawie w dniu 4 grudnia 1959 roku kurator wyjaśnił, że od wojny nikt z właścicieli nie interesował się nieruchomością i są nieznani z miejsca pobytu.

Postanowieniem z dnia 14 grudnia 1959 roku Sąd stwierdził, że Skarb Państwa na podstawie przedawnienia (zasiedzenia) jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. ul. (...), zawierającej powierzchni 920,30 m², oznaczonej numerem hipotecznym Nr 630 C repertorium hipotecznego Nr (...), obecnie KW Nr 905.

Wpisu prawa własności Skarbu Państwa w dziale II księgi wieczystej (...) na podstawie postanowienia z dnia 14 grudnia 1959 roku dokonano w dniu 2 kwietnia 1960 roku. Decyzją Wojewody (...) z dnia 22 listopada 1993 roku przedmiotowa nieruchomość została skomunalizowana.

W dniu 8 września 1999 roku C. M., będąca córką R. i E.-R. małżonków P., wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt V Ns I 2618/59, zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 14 grudnia 1959 roku. Wniosła o uchylenie tego postanowienia i o oddalenie wniosku Skarbu Państwa o nabycie przez przedawnienie (zasiedzenie) 3/6 części we współwłasności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...)/R. 5, należącego do R. i E.-R., małżonków P.. Postanowieniem z dnia 20 lipca 2001 roku, w sprawie o sygn. akt I C 228/00/2 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi wznowił postępowanie zakończone zaskarżonym postanowieniem i sprawę po wznowieniu postanowił rozpoznać w trybie procesu. Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2002 roku, w sprawie o sygn. akt I C 515/01 Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że a) ustalił, że Skarb Państwa stał się z dniem 31 grudnia 1955 roku współwłaścicielem w 3/6 częściach zabudowanej nieruchomości, położonej w Ł., przy ul. (...), o powierzchni 956m², dla której w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XVI Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), w miejsce R. H., S. P., H. P. i L. P., oraz b) oddalił powództwo w pozostałej części. Apelacja wniesiona przez Skarb Państwa oraz Gminę Ł. została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 maja 2003 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 131/03.

W chwili obecnej nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...)/R. 5 oznaczona jest jako działka nr (...) w obrębie G-3 o powierzchni 0,0956ha. Jej współwłaścicielami są: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w 3/6 częściach, Z. i I. małżonkowie K. w 24/1000 częściach, A. G. w 14/1000 częściach, R. D. (2) w 33/1000 częściach, A. i A. małżonkowie H. w 23/1000 częściach oraz Gmina Ł. w 406/1000 częściach.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy stwierdził, że skarga o wznowienie postępowania jest zasadna. Spełnienie przesłanek formalnych przewidzianych w art. art. 407-410 kpc skutkowało wznowieniem postępowania w sprawie o sygn. akt V Ns I 3952/59 z powodu nieważności postępowania – pozbawienia strony możliwości działania (art. 401 pkt 2 kpc).

W ocenie Sądu doszło do naruszenia przepisów ówczesnie obowiązującej procedury cywilnej, w szczególności Dekretu z dnia 18 lipca 1945 roku - Kodeks postępowania niespornego (Dz.U.R.P.1945.27.169, ze zm., dalej powoływany jako

kpn). Art. 13 powołanego dekretu regulował kwestię kręgu osób zainteresowanych w sprawie, stanowiąc że każdy, czyich praw dotyka wynik postępowania, jest zainteresowany w sprawie. Ma on prawo wziąć udział w sprawie w każdym jej stanie. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem jak zgłaszający wniosek o wszczęcie postępowania (§ 1). Jeżeli się ujawni, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do wzięcia udziału w sprawie. Przez wyzwanie do wzięcia udziału w sprawie wezwany staje się uczestnikiem. W razie potrzeby przewodniczący wyznaczy kuratora do zastępowania zainteresowanego, którego miejsce pobytu jest nieznane. (§ 2). Do sposobu ustanowienia kuratora, jako kwestii nieuregulowanej w kpn, poprzez jego art. 4, zastosowanie miały przepisy Kodeksu Postępowania Cywilnego - powstałego z połączenia rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 roku (Dz. U. nr 83, poz. 651) i z dnia 27 października 1932 roku (Dz. U. nr 93, poz. 803), ogłoszonych jako tekst jednolity w obwieszczeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 1950 roku (Dz. U. Nr 43, poz. 394 ze zm.). Art. 153 kpc stanowił, że jeżeli stronie nieznannej z miejsca pobytu ma być doręczony pozew lub inne pismo wymagające dokonania czynności procesowej, doręczenie może nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego do zastępowania nieobecnego; obowiązuje to aż do chwili zgłoszenia się strony lub osoby uprawnionej do jej zastępowania (§ 1). Przewodniczący ustanowi kuratora na wniosek strony oraz ogłosi o tym przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym i w lokalu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej, w sprawach zaś większej wagi - nadto w piśmie urzędowym przeznaczonym do ogłoszeń, a według uznania także w gazetach (§ 2).

Po analizie akt sprawy V Ns I 2618/59 Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że dokonane w tej sprawie ustanowienie kuratora nie spełniało przedstawionych wymogów proceduralnych, gdyż zaniechano ogłoszenia o ustanowieniu kuratora przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym i w lokalu prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej. Co więcej ustanowienie kuratora we wznawianym postępowaniu było, w ocenie Sądu, jedynie formalną fikcją. W istocie rzeczy brak jest bowiem przesłanek do stwierdzenia, że ustanowiony kurator podjął w sprawie jakiegokolwiek czynności. Nie złożył on nawet sprawozdania, a cała jego - ewentualna - aktywność w sprawie skwitowana została ogólnikowym oświadczeniem, złożonym do protokołu rozprawy z dnia 14 grudnia 1959 roku.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy umotywował rozstrzygnięcie co do meritum wniosku o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości na podstawie przepisów Dekretu z dnia 8 marca 1946 roku o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U.R.P. nr 13, poz. 87, ze zm.).

Powyższe orzeczenie zaskarżył Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta Ł., wnosząc o jego zmianę i odrzucenie skargi o wznowienie postępowania a z ostrożności o oddalenie skargi o wznowienie postępowania.

Apelujący podniósł zarzuty naruszenia przepisów:

- art. 416 § kpc oraz art. 412 § 2 w zw. z art. 13 § 2 kpc - poprzez wznowienie postępowania prowadzonego przed Sądem Powiatowym w Ł. za sygn. akt: V Ns I 2618/59, które zostało wcześniej wznowione, na skutek skargi C. M., postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi Włocławek w Łodzi z dnia 20 lipca 2001 r., w sprawie I C 228/00/2, a które po ponownym rozpoznaniu zostało zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 20 grudnia 2002 r. sygn. I C 515/01. Orzeczenie to zostało wydane o wznowienie postępowania. Powoduje to, że orzeczenie, do którego kierowana jest skarga nie istnieje,

- art. 339 § 1 kpc i 405 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc - przez wznowienie postępowania i uchylenie postanowienia Sądu Powiatowego dla m. Łodzi w Ł. z dnia 14 grudnia 1959 r., które jednak został wcześniej uchylone, a zatem nie istnieje,

- art. 407 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc przez nie ustalenie przez Sąd w jaki sposób strona skarżąca lub jej pełnomocnik dowiedzieli się o wyroku i w konsekwencji czy została złożona w terminie,

- art. 510 § 1 i 2 kpc w zw. z art. 406 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc - przez nieustalenie pełnego kręgu uczestników postępowania, w tym brak wezwania do udziału w sprawie następców prawnych uczestników postępowania prowadzonego przed Sądem Powiatowym w Ł. za sygn. akt: V Ns I 2618/59,

- art. 1027 k.c. przez uznanie skarżącej za spadkobiercę S. E. (1) i H. małż. P. w sytuacji, gdy nie przedstawiła prawomocnego postanowienia stwierdzającego ciągłość dziedziczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

W świetle zebranych materiałów ocenić należało, że istniały podstawy do wznowienia postępowania w sprawie V Ns I 2619/59. Było tak, gdyż w sprawie tej ustanowiono kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu, a faktycznie nieżyjącego w tym czasie, poprzednika prawnego skarżącej. Stanowiło to naruszenie przepisów postępowania, skutkujące pozbawieniem prawa do obrony następców prawnych zmarłego.

Jednocześnie z akt sprawy wynika, że nie zostało ujawnione w księdze wieczystej postanowienie o wprowadzeniu w posiadanie nieruchomości poprzedników prawnych skarżącej, co stanowiło naruszenie przepisu art. 31 Dekretu o majątkach opuszczonych i ponemieckich. Tymczasem wprowadzenie w posiadanie uniemożliwiało nabycie własności nieruchomości przez Skarb Państwa w trybie przepisów tego Dekretu (co wynika z art. 33 tego aktu).

W sprawie obecnie badanej przez Sąd Okręgowy należy jednak stwierdzić, że uchybienia te nie mogły skutkować wznowieniem postępowania w sprawie V Ns I 2619/59. Jest tak, gdyż postępowanie to zostało już w przeszłości wznowione, a to postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, z dnia 20 lipca 2001 roku, w sprawie o sygn. akt I C 228/00/2. Po tymże wznowieniu sprawa została rozpoznana przez Sąd Okręgowy w Łodzi, który wyrokiem z dnia 20 grudnia 2002 roku, w sprawie o sygn. akt I C 515/01 stwierdził, że Skarb Państwa stał się z dniem 31 grudnia 1955 roku współwłaścicielem w 3/6 częściach zabudowanej nieruchomości, położonej w Ł., przy ul. (...), o powierzchni 956 mkw, dla której w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XVI Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), w miejsce R. H., S. P., H. P. i L. P., oraz oddalił powództwo w pozostałej części. Apelacja wniesiona przez Skarb Państwa oraz Gminę Ł. została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 maja 2003 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 131/03. Z wyroku Sądu Okręgowego wprost wynika, że przedmiotem jego orzekania były wszystkie udziały w nieruchomości. Jest także czytelnym, że pozytywne orzeczenie w przedmiocie zasiedzenia dotyczyło udziałów po poprzednikach prawnych skarżącej.

W tej sytuacji należało ocenić, że z uwagi na uchylenie postanowienia z dnia 14 grudnia 1959 roku, nie istnieje substrat zaskarżenia wskazywany w obecnie badanej skardze. Nie jest zatem możliwe badanie możliwości wznowienia postępowania, nią "zakończonego". Okoliczność ta powoduje, że bezprzedmiotowym jest odnoszenie się do pozostałych, tj. nie omówionych zarzutów, które podniósł apelujący.

Z przywołanych względów jedynym możliwym orzeczeniem, jakie władny był wydać Sąd Okręgowy, było postanowienie o uchyleniu merytorycznego orzeczenia Sądu Rejonowego i odrzucenie skargi z przyczyn formalnych. Podstawą prawną orzeczenia był przepis art. 386 § 3 kpc, stosowany w obecnym postępowaniu za pośrednictwem przepisu art. 13 § 2 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 kpc, nie znajdując podstaw, by odstąpić od zasady w nim wyrażonej.